

**Skiba Ludwik**, nauczyciel, inżynier, malarz, ur. 25 VIII 1887 Kijów, zm. 30 X 1959 Warszawa (pochowany na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach); syn Symforiana i Marii; żonaty z Teofilą Biegańską. Ok. 1918-19 służył w wojsku pol., w dywizji generała Lucjana Żeligowskiego. Od 1919 pracował jako nauczyciel m.in. rysunków, legitymując się „ukończeniem akademii malarskiej lub szkoły artyst. równorzędnej” (w 1924 w Gimnazjum koedukacyjnym w Pyzdrach, a w 1926 w gimnazjum humanistycznym Pol. Macierzy Szkolnej w Janowie Lubelskim). Ok. 1921 brał udział w budowie linii kolejowej z Kutna do Strzałkowa. Mieszkał w Warszawie w 1929 (może również wcześniej), w l. 1937-40 pod adresem ul. Złota 65. Podczas II wojny światowej należał do Armii Krajowej. W 1945 przebywał w Bytomiu, gdzie uczestniczył w organizowaniu zespołu Państw. Szkół Budownictwa im. Powstańców Śląskich; pracował tam również jako nauczyciel. W r. szkolnym 1949/50 był dyrektorem Państw. Liceum Mechanicznego w Elblągu.

Wiadomo dziś tylko o jednej pracy plastycznej S.; była to litogr. *Motyw ludowy* wyst. w 1929 w TZSP w dziale sztuki zdobniczej i przemysłu artyst., w zespole „Wzory na pudełka wyk. w zakładach graficznych Straszewiczów w Warszawie pod artyst. kierunkiem Mariana Szymanowskiego”. W książkach telefonicznych Warszawy 1937-40 S. występuje jako „art. malarz”, jednak podstawy tego określenia pozostają nieznane.

*Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich...*, red. Zagórowski Z., Lw.-W. 1924. – Zagórowski Z., *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich ...*, Roczn. II, W.-Lw. 1926. – Przew. TZSP nr 49 (Salon), W. 1929. – Spraw. TZSP za 1929, s. nlb. 57. – Spis abonentów warsz. sieci telefonów Pol. Akcyjnej Spółki Telefonicznej, 1937/38, s. 279; 1938/39, s. 310; 1939/40, s. 350. – Życie Warszawy, 1959 nr 264 (4 XI), s. 4 (nekrolog). – *Monografia Państw. Szkół Budownictwa - Zespołu Szkół w Bytomiu 1945-2010*, oprac. Barańska L., Herudzińska K., Slimok M., wyd. 4, Bytom 2010.

IS PAN, materiały Słownika art. pol., list Małgorzaty Żeleźniak z administracji Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie, 20 I 2022; notatka z rozmowy z sekretariatem Zespołu Szkół Mechanicznych w Elblągu, 9 II 2022.

J. Różalska

**Skibicka** (Drzewiecka, Borsza-Drzewiecka) **Helena**, malarka amatorka, ur. we wrześniu lub październiku 1806 Juśkowce k. Krzemieńca (obecnie Ukraina), zm. 18 IV 1842 Warszawa, pochowana na cmentarzu Powązkowskim; córka Józefa Drzewieckiego, posła na Sejm Rzeczypospolitej, pułkownika w czasie insurekcji kościuszkowskiej, żołnierza Legionów i Legii Naddunajskiej, marszałka szlachty pow. krzemienieckiego (od 1817), i Tekli z Ostrowskich; siostra Karola (1808-79), pisarza; żona Franciszka Skibickiego, senatora Warsz. Departamentów Rządzącego Senatu, szambelana (od 1832) i ochmistra dworu carskiego, publicysty; matka dwojga dzieci zmarłych w dzieciństwie: Julianny (ur. 14 II 1829 w Werbie) i dziecka nieznanego z imienia, a także: Karoliny (ur. 5 XI 1830, zm. 6 XI 1849), utalentowanej muzycznie i literacko, i Jana (ur. 31 I 1834, zm. 25 II 1856), korneta cesarskiego pułku ułanów.

W 1811 rodzina przeniosła się z Juśkowic do Krzemieńca. Po śmierci matki (1812) S. przez jakiś czas była podobno wychowywana w tamtejszym domu Idalii Sapieżyny z Potockich, razem z jej córkami. Opiekowała się nią również Ksaweryna Beaupré, siostra lekarza, Józefa Antoniego, a nad jej nauką czuwała pani de l'Arbre. Być może lekcji rysunku i malarstwa udzielał jej któryś z nauczycieli krzemienieckiego gimnazjum lub jeden z pryw. „metrów” (np. Jan Lariusz czy Józef Kajetan Narcyz Seydlitz). Bywała z bratem na wakacjach u swoich krewnych Czarneckich w Zaborolu i w pobliskim Ozdeniżu, gdzie mieszkała jej ekscentryczna babka, Helena z Czarneckich Ostrowska. Przy okazji każdej rozłąki z ojcem otrzymywała od niego listy, w których „pisał nieustannie, to muzykę, to rysunek, to nauki jej przypominając”, niezbędne do „podniesienia wyżej ... serca i umysłu” (Józef Ignacy Kraszewski). Wkrótce też „ukształcona i wychowana z całym staraniem najtroskliwszym kochającego ojca, ... oprócz talentu w wysokim stopniu do rysunków i muzyki, i języków, wszelkie nauki posiadała” (Henrieta Błędowska).

Po ślubie (9 V 1825 w Krzemieńcu) S. zamieszkała z mężem i jego matką (swoją daleką krewną) w nieodległym od Krzemieńca majątku Werba, skąd wysyłała ojcu (mieszkającemu wówczas z drugą żoną, Konstancją z Jaroszyńskich, w posiadłości Kunka na Podolu) „piękne rysunki, którymi pokój swój ozdobił”. Jesienią 1833

przebywała z macochą na kuracji w Karlsbadzie, a prawdopodobnie w następnym r. wyjechała z mężem i córką (być może wprost z Karlsbadu) przez Drezno, gdzie spędzili podobno rok, do Włoch, których klimat miał powstrzymać rozwijającą się u S. chorobę płuc. Co najmniej od końca 1835 byli w Rzymie (w grudniu t.r. wspomina o nich jako tamtejszych mieszkańcach Zygmunt Krasiński, w styczniu 1836 piszą o czasowym zatrzymaniu się w ich mieszkaniu Hersylia i Teofil Januszewscy, wujostwo Juliusza Słowackiego), na lato t.r. wyjechali do Neapolu. W końcu 1837 przenieśli się „dla klimatu cieplejszego” (jak relacjonuje Słowacki) do Pizy, skąd 1 I 1838 S. pisała do ojca: „Zasiadłszy ... przed oknem ... rysowałam ładny porcik z drugiego brzegu Arno, ratusz i pocztę otoczoną czekającymi”. Przed sierpniem t.r. rodzina opuściła Włochy i po pobycie w kurorcie Ems (obecnie Bad Ems) wróciła do Werby, gdzie w 1839 odwiedził córkę Drzewiecki. Prawdopodobnie w końcu sierpnia 1841 Skibiccy przyjechali do Warszawy (przyjazd Franciszka odnotowany w Kur. warsz., 1841 nr 238 z 7 IX, s. 4, a także w r. poprzednim, 1840 nr 188 z 19 VII, s. 5, z adnotacją, że przybył z Petersburga). S. zmarła tam w Pałacu Saskim.

Wg Wójcickiego podczas pobytu we Włoszech jej talent malarski „w wyższym jeszcze stopniu rozwinął się; dowodem czego piękne album ubogacone jej pędzlem i ołówkiem, w którym obok miejsc zagranicznych ... widoki i miejsca dziecinnej ... Werby i kwiecistego w niej ogrodu z nieporównanym wdziękiem na karty przeniosła”. Możliwe, że znajdował się tam również wspomniany widok z Pizy. Album nie zachował się, podobnie jak większość prac S.

O jej umiejętnościach i sprawności technicznej świadczą już wczesne prace przedstawiające rośliny, malowane gwaszem (lub gwaszem i akw.) z botaniczną precyzją, ale w swobodnych i dekoracyjnych układach: tulipan i orlik (sygn. na odwrocie: „Hélène 13 Octobre 1816”), gałązka róży i niezapominajki (sygn. na odwrocie: „1 Decembre Hélène 1816”), bukiet kwiatów (sygn. na odwrocie: „Hélène Drzewiecka le 2 de Janvier 1819”), gałązka dębu z żółędziami (na odwrocie data: „le 5 Septembre 1822”), fuksja (podpis: „Fuchsia coccinea L.”), bukiet z irysem i różą, gałązka kwitnącej akacji, kwitnący tojad (w opisie BN: ostróżka), bukiet różnych kwiatów w czarnym wazonie (wszystkie BN) i bukiet georginii (sygn., LBN).

Z późniejszego etapu twórczości S. zachował się portret męża, rys. kredką czarną i białą, podpisany „François Skibicki”, BN, oraz wyk. wg niego litogr., sygn.: „Dessiné et lit: par Hélène Skibicka / à Rom 1837.”, powyżej facsimile podpisu: „François Skibicki” (w BN także egzemplarz kolorowany akw.). Być może również portret jej samej w popiersiu, podpisany „z Drzewieckich Helena Skibicka”, litogr., sygn.: „G. Wolff lithogr.”, został wyk. wg rys. jej autorstwa.

*Słownik artystów pol. ...*, t. 2, Wr. 1975 (jako Drzewiecka Helena). – PSB, t. 38, s. 128, s.v. Skibicki Franciszek (Konarski S.).

Wójcicki K.W., *Cmentarz Powązkowski pod Warszawą*, t. 1, W. 1855, s. 77; t. 2, W. 1856, s. 27, 30. – *Pamiętniki Józefa Drzewieckiego ... (1772-1802), tudzież reszty pamiątki tegoż (1806-1851) z papierów po nim pozostałych zebrane ...*, oprac. Kraszewski J.I., Wilno 1858, s. 276, 279, 329, 345, 352, 358-361, 364, 365, 368, 372, 376, 382, 386-388, 390, 391-395, 397, 403, 404, 412, 422. – Kowalski F., *Wspomnienia...*, Kijów 1859, t. 1, s. 168, 179, 238 (jako Drzewiecka Helena). – *Karolina Skibicka. Wspomnienie*, Athenaeum, 1851 t. 6, s. 273-277. – *Pamiętniki Ksawery z Brzozowskich Grocholskiej*, oprac. Feliński Z.S., Kr. 1894, s. 70. – Eu... Heleniusz [Iwanowski E.], *Listki wichrem z Ukrainy do Krakowa przeniesione*, t. 1, Kr. 1901, s. 93. – [Andrzejowski A.], *Ramoty Starego Detiuka o Wołyniu*, oprac. Rawita Gawroński F., Wilno 1921, t. 2, poza indeksem, s. 83, 87, 202, 203. – Błędowska z Działyńskich H., *Pamiętka przeszłości. Wspomnienia z l. 1794-1832*, oprac. Kostenicz K., Makowiecka Z., W. 1960. – *W kręgu bliskich poety. Listy rodziny Juliusza Słowackiego*, oprac. Makowski S., Sudolski Z., red. Sawrymowicz E., W. 1960. – *Korespondencja Juliusza Słowackiego*, oprac. Sawrymowicz E., t. 1, Wr. 1962. – Dr Antoni J. [Rolle A.], *Z życia Zygmunta Krasińskiego*, [w:] tegoż, *Sylwetki lit.*, oprac. Zawadzki W., Kr. 1966 (Wybór pism, t. 3). – Krasiński Z., *Listy do Adama Sołtana*, oprac. Sudolski Z., W. 1970. – Tenże, *Listy do Augusta Cieszkowskiego, Edwarda Jaroszyńskiego, Bronisława Trentowskiego*, oprac. Sudolski Z., W. 1988, t. 2. – *Świadek epoki. Listy Elizy z Branickich Krasińskiej z l. 1835-1876*, oprac. Sudolski Z., przekład Sudolska U., W. 1995, t. 1, 2. – Makowska U., *Krzemieniecka żona szambelana Dafnisa. O Helenie z Drzewieckich Skibickiej i jej bliskich*, Dialog Dwóch Kultur, XV, 2020 nr 1, s. 21-55.

Kraszewski, Cat. – Pam. zb. Witke-Jeżewskiego, s. 114. – *Sztuka warsz.*, t. 2. – *Artystki pol.*, MNW, W. 1991 (E.M. [Milicer E.]). – Grońska M., *Rysunki ar-*

*tystów pol. i obcych w Polsce działających od XVII do XX w. Kat. wybranych zb. BN do r. 1975*, W. 1991 (jako Drzewiecka i jako Skibicka). – *Kat. portretów osobistości pol. i obcych w Polsce działających*, red. Widacka H., BN, t. 4, W. 1994.

Gaz. Wielkiego Księstwa Pozn., 1842 nr 96 (27 IV), s. 1 (nekrolog). – Kur. warsz., 1842 nr 104 (19 IV), s. 493 (nekrolog).

IS PAN, materiały Słownika art. pol., wypisy z wyników wyszukiwań na stronie internetowej Metryki Wołyń (akta metrykalne w AGAD: ślub S., narodziny córki Julianny), <http://wolyn-metryki.pl/Wolyn/index.php> (dostęp 02.06.2020).

U. Makowska

**Skibicki Jan**, litograf, ur. ok. 1827 Niszczycze k. Płocka, zm. 17 III 1849 (w wieku 22 l.) Warszawa, pochowany na cmentarzu Powązkowskim; syn Mikołaja i Marianny z Kowalskich. Mieszkał w Warszawie przy ul. Krak. Przedmieście nr hipoteczny 427. W nekrologu określono go jako „artystę pełnego zdolności”; w akcie zgonu podano zawód S. „artysta litograf”. W tymże akcie w roli świadka, oprócz brata S., Józefa, został wym. Franciszek Mierczyński „pracujący przy litografii”.

Kur. warsz., 1849 nr 77 (18 III), s. 350. – Moszoro. – Tessaro-Kosimowa I., *Historia litografii warsz.*, W. 1973.

AP Warszawa, zespół 9233/D: Księgi metrykalne par. rzymskokatolickiej Św. Jana Chrzciciela w Warszawie, nr 518: *Księga zgonów 1848-50*, poz. 130 na k. 44, skan na stronie <https://metryki.genealodzy.pl/metryka.php?ar=8&zs=9233d&sy=518&kt=2&plik=130-135.jpg#zoom=1&x=1&y=79> (dostęp 09.07.2020).

U.M.

**Skibińska Wilhelmina**, z domu Schweikart, I<sup>o</sup> voto Brodowiczowa, śpiewaczka, nauczycielka śpiewu i muzyki, malarka i graficzka amatorka, ur. 22 I 1810 Lwów, zm. między 7 a 12 III 1897 tamże (na ogół błędnie podaje się Wiedeń jako miejsce jej śmierci); córka malarza Karła (Karola) Gottlieba Schweikarta, siostra lekarza Karola Schweikarta; prababka Stanisława Sheybala, malarza i fotografa. Uczyła się śpiewu w Wiedniu. W 1827 wyszła za profesora medycyny UJ Józefa Macieja Brodowicza, którego opuściła w 1831,

przeniósłszy się do rodziców do Lwowa. Zapewne w tym czasie ojciec namalował jej portret, ukazując S. podczas lektury, siedzącą przy stole, na którym leży tom *Don Carlosa* Schillera (ol., MNWr). Brodowicz wszczął proces rozwodowy w listopadzie 1838 (jako powód podając „przyjęcie przez żonę charakteru artystki scenicznej za stan obrany, w którym nosząc imię małżonka występuje na widok publiczny w stolicach państw ościennych, a do tego w towarzystwie młodego człowieka, z którym ciągle i ściśle pożycie nie inaczej jak tylko występku z art. 229 K.C. domniemywać się każe”), zakończony 19 I 1839. Latem 1838 w Wilnie oświadczył się jej aktor Kazimierz Michał Skibiński, owdowiały kilka lat wcześniej (utrzymujący we wspomnieniach, że to S. wystąpiła o rozwód z pierwszym mężem), którego poślubiła 22 X 1839 w Krakowie; miała z nim dzieci: **Kazimierza** (ur. 1840), malarza (wg S. Scheybala, s. 10; brak informacji dot. twórczości), Romanę (ur. 22 V 1841 Moskwa, zm. 27 VII t.r. tamże), Stanisława (ur. 8 V 1842 Wilno, ochrzczony 1845 w Wojstomiu w d. pow. święciańskim), muzyka, i Karola (ur. 1849 Kamieniec Podolski, zm. 14 V 1922 Lwów), inżyniera budowy kolei.

Debiutowała w teatrze niemieckim we Wrocławiu; w 1838 występowała (pod nazwiskiem Brodowiczowa) w Krakowie, Lwowie, Warszawie i Wilnie. Po ślubie ze Skibińskim przyjęła jego nazwisko i nadal śpiewała na scenie (m.in. w Krakowie, Wilnie, Warszawie); w późniejszym czasie dawała gł. koncerty (w Moskwie 1841, Drużniennikach, Wilnie, Kijowie 1846, Krzemieńcu), stale zaś udzielała lekcji śpiewu i muzyki. Dłużej mieszkała w Kamieńcu Podolskim, w Żytomierzu i Winnicy (1853), gdzie jej synowie chodzili do szkoły, potem znów w Kamieńcu, aż do śmierci męża w 1858. Później wyjechała do Lwowa, a w 1860 podobno do Wiednia. W 1878 mieszkała z synem Stanisławem w miejscowości Dawideny k. Czerniowiec; oboje byli członkami lw. TPSP.

S. była „zdolną malarką” (S. Sheybal); można przypuszczać, że podstawy wykształcenia w tej dziedzinie zdobyła w rodzinnym domu. Przed 1827 w lw. zakładzie Piotra Pillera litografowała (w formacie folio) portret Jana Ruckgabera, kompozytora, pianisty i dyrektora Tow. Przyjaciół Muzyki we Lwowie. Być może wykonała również w 1833 w pracowni graficznej Zakładu Nar. im. Ossolińskich rys. na kamieniu do litograficznej wersji „paryskiego” portretu Adama Mickiewicza